

DÉLKELET-EURÓPA

MEZŐGAZDASÁGÁNAK PROBLÉMÁI

Olajosnövények termesztése. Európának növényi olajokkal és zsírokkal való ellátása olyan kérdés, amelynek megoldásához valamennyi európai nép együttműködése szükséges. Ebben a feladatban Délkelet-Európa kedvező klimatikus viszonyai következtében döntő szerepet kap. A Balkánon termelhető zsíros és olajos magvak zsírmennyisége hét-nyolcszor akkora, mint az a mennyiség, amely a tejszártejszárítás révén nyerhető. Délkelet-Európa valamennyi olajosnövénye között a legjelentősebb a szója, amely nagy zsirtartalma mellett nagy mennyiségben tartalmaz fehérjét is. A szójabab vetése, gondozása és aratása semmiféle különösebb ismeretet és szaktudást nem igényel. A szójaterületek messzemenő kiterjesztése megoldható részben a balkáni mezőgazdaság legelső problémáját, a megműveletlen területeknek és az ugarnak megtermékenyítését. Bulgáriában pl. a jelenlegi háborúban odacsatolt területekkel együtt évente 1.2-1.5 millió hektárt tesznek ki a beültetetlen területek. Ezek a területek igen alkalmasak volnának a szójatermesztésre. Az olajos magvak tehát nem vennék el a területet más mezőgazdasági célokra történő termesztése elől, sőt tekintve, hogy a szója-növény nitrogén-tartalma igen magas, az egy-két év múlva helyére ültetett gabona hozamát 40-50%-kal emeli. A szójabab fentebb említett előnyeinek kívül meg kell még említeni, hogy kb. 15 iparágban ad értékes nyersanyagot.

A szójamennyiség gyors növelésére a legjobb módszernek bizonyult a megfelelő nagyságú prémium nyújtása a termelők számára. Olaszországban hivatalos közlés szerint ez a prémium hektáronként 200 lira. Érdekes megjegyezni, hogy Közép- és Dél-Olaszországban a korai gabonafajtákra adott prémium legfeljebb 40 lírát ér el. A román kormány elhatározta, hogy a szójatermesztőknek prémiumot fog adni, továbbá, hogy a gyapottal és szójával beültetett területeket mindenfajta adó- és egyéb teher alól mentesíti. Magyarországon a különböző olajosmagvak beváltási árát átlagosan 50-100%-kal emelték.

A mezőgazdaság gépesítése. Amíg Európa minden részén igyekeznek eleget tenni annak a követelménynek, amelyet a jelen háború a mezőgazdasággal szemben támaszt, addig a Balkán ma még nem tud teljességgel megfelelni ennek a feladatnak. Még napjainkban is sok helyen találunk a Balkánon patriarchális viszonyokat. A mezőgazdaság európai viszonylatban igen hátramaradt. Ennek a hiánynak pótlására nincs megfelelőbb mód, mint a mezőgazdasági gépek és készülékek számának szaporítása. Eddig a mezőgazdasági gépek alkalmazásának mértéke attól függött, mennyire sikerült a gépek számára az illető ország külkereskedelmi mérlegében helyet biztosítani. Ha a balkáni országok háború előtti külkereskedelmi mérlegét vizsgáljuk, azt tapasztaljuk, hogy a mezőgazdasági gépek bevétele igen kis keretek között mozgott, pedig valamennyi ország érdeke azt kívánta volna, hogy gépek alkalmazásával minél nagyobb mértékben emeljék a mezőgazdaság termésmennyiségét és az exportot az ipari országok felé. Idevonatkozóan Wagemann professzor „Der neue Balkan” című könyvében érdekes módon mutatja ki az egyes országokban a vas- és a faeke arányát. Megállapítja, hogy a Balkánon 19 millió vaské mellett majdnem 5 és fél millió faekét használnak. Különösen kedvezőtlen az arány Törökországban, ahol 400.000 vaskével szemben 2.200.000 faeke áll, valamint a hajdani Jugoszláviában, ahol a vaskék száma 390.000, a faekéké 1.200.000 volt. Kusev bolgár földművelésügyi miniszter szavai szerint Bulgáriának jelenleg 800.000 vaskére volna szüksége. Romániában 1939 augusztusában 430.000 gazdaságnak csak 2.260.000 ekéje volt. A gazdaságok 37%-ában kénytelenek voltak emberi munkaerőt beállítani, mivel igavonó állat nem volt.

Ebből a képből látjuk, hogy a balkáni országok kormányai igen nagy feladat előtt állanak. A mezőgazdasági termelés megfelelő ütemű fokozása az állam és a mezőgazdaság szoros együttműködése nélkül nem biztosítható. Elengedhetetlenül szükséges volna, hogy vándortanítók oktassák a mezőgazdasági népességet az intenzívebb gazdálkodásra és a gépek alkalmazásának előnyeire.

Munkaközösség. Európa élelmiszer-gazdálkodásának racionalizálása megköveteli a teljesítménynek legmesszebbmértékű fokozását. Szükséges tehát, hogy minden munkaerőt a legmegfelelőbb helyre állítsanak, valamint, hogy észszerűen és helyesen kihasználjanak minden négyzetméter területet. A Balkánon is igen sikeresen lehetne alkalmazni a német módszert, amely abban áll, hogy egy vagy több községet egységes vezetés mellett munkaközösséggé szerveznek. Ugyancsak helyes volna, ha német mintára mezőgazdasági üzemi vezetőt neveznének ki, aki felelős volna a rendelkezésre álló eszközök célszerű alkalmazásáért. Ha a községenkénti, vagy több község közötti munkaközösség nem volna keresztülvihető, igen eredményes a 10 parasztgazdaságból álló munkaközösség is. Bulgáriában a hiányzó munkaerőt foglyok, menekültek, diákok, valamint munkaszolgálatosok pótolják. A bolgár példát utánozza Románia is.

A trágyázás problémája. Abban, hogy a Balkán országainak mezőgazdasági termelése még mindig nem érte el azt a helyet, amely megilletné, nagy szerepe van annak, hogy a művelés alatt álló területek termőerejének fenntartására és fokozására nem fordítanak kellő figyelmet, így a talajok rövid idő alatt kimerülnek. A rendelkezésre álló istállótrágya mennyisége kevés, alkalmazása nem racionális. A mesterséges trágyákat viszont – tekintve a balkáni mezőgazdasági üzemek kis jövedelmét – csak néhány helyen használnak. Bulgária pl. – ahol a mezőgazdaság a legfejlettebb, a produktivitás a legnagyobb – 1925 és 1930 között évente kb. 100 tonna műtrágyát importált. Ebből egy hektárra mindössze 25 gramm jut. Nagy nehézséget okoz, hogy a műtrágyákra magasak a szállítási költségek. Ha a német káli- és nitrogén-műtrágyagyárak és a balkáni mezőgazdaság között a kapcsolatokat megfelelően kiépítenék, a kitűnő talaj, valamint kedvező éghajlati viszonyok következtében a balkáni mezőgazdasági termények mennyisége rövid idő alatt megkétszereződne.

Csáktornyai Ferenc